

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

6. Quædam aliæ Quæstiones eadem de re diluuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

ac legitimè, vt debet; *Attentio est*, qua attendit quod in Missæ sacrificio dicitur, aut fit; aut sensum earum rerum quæ dicuntur, aut diuina quæ significantur: nec sufficit vt velis audire, sed necesse est vt sis etiam attentus auditor.

Septimò queritur, An toto tempore quo Missæ sacrificium fit, aut res diuina auditur, debeat auditoris attentio durare? Quidam reprehendunt in hac parte Scotum 3. *diff. 9. qu. 1. art. 2.* & Gabrielem super Canonem Missæ *lect. 29.* quòd dixerint, toto tempore durare attentionem debere. Sed profectò nec Scotus, nec Gabriel id dicunt, nec si dixissent, reprehendi debuerant. Nam quæuis intentio sufficit si initio fit, hoc est, si constituat quis rem diuinam audire, quamuis postea nihil cogitet, quia dum audit, in prima voluntate persistit, si ab ea non recedit. At verò attentio toto tempore durare debet, nec enim sufficit, si sacrû ex parte tantùm attendas, & ex parte magna animo vltro distracto audias. Necessè igitur est ne ex parte notabili sponte animum diuertas. Sicut totum sacrum audire nos oportet, sic in toto sacro attenti auditores esse debemus, ita vt animum vltro non distrahamus.

Cap. VI.

Quadam alia questionibus eadem de re diluuntur.

Primò queritur, An præcepto & legi satisfaciatur, qui cum peccato rem audit diuinam? Eudè qui seuserint, generatim nullû præceptum per actum, qui fit per se malus, impleri. Sed horum opinio communi est omnium consensu refutata. Neque enim ad præceptorum substantiam seruandam requiritur charitas aut bona finis voluntas. Quis enim neget præceptum de honorandis parentibus, vel de elemosyna egenti eroganda, impleri & seruari etiam ab eo, qui hæc pietatis officia inanis gloriæ studio præstat? Alij dixerunt, huic præcepto minimè satisfieri ab eo, qui inter audiendum Missæ sacrum, cum alijs nugatur, vel mali quippiam aliud facit. Cæterùm hoc non ideo verum est, quòd is cum peccato rem diuinam audiat, sed quia dum audit, aliud agit, quod debitam rei diuinæ attentionem impedit. Porrò S. Antoninus 2. *part. tit. 9. cap. 10. §. 1.* & 2. innuere videtur, eum hominem non satisfacere præcepto, qui se confert in templum causa videndi, & concupiscendi libidinose foeminas, alias illuc non iturus, nec rem diuinam auditorus. Immo, inquit, nec is præceptum implet, qui iussu alterius sacrum audit; alio qui minimè auditorus, quoniam rem diuinam sponte sua audire non creditur. Si S. Antoninus id voluit dicere, eiusmodi hominem aliàs nullo modo ad templum accessurum, nisi foeminae videndæ, & in temperanter appetendæ causa peccare: id verum est, non in eo quòd rem diuinam & præceptum omiserit, sed quòd templum adierit libidinis, & voluptatis gratia, & quòd deprauato animi affectu rem diuinam audierit. Quare si generatim loquamur, omnino verum est aliorum responsum, hoc præceptum seruari etiam si cum peccato res diuina audiatur.

Secundò queritur, An sit iuris Canonici, vt diebus dominicis & festis Missæ sacrum publi-

cum & solenne audiatur? Abbas in *cap. 1. nom. 5. de vita, & honesta Clerico.* vult id esse iuris communis quod demonstrat ex eo quod habetur in *cap. 1. de attendendum, de Consecr. dist. 1.* vbi habetur: *Vt Missæ peculiare quæ per dies solennes à sacerdotibus sunt non ita in publico fiant, vt propter eas populus à publicis Messarum sollempniis, quæ hora tertia canonicè fiunt, abstrahatur, sed sacerdotes qui in circuitu Urbis, aut in eadem Urbe sunt, & populus in vnum ad Messarum publicam celebritatem conueniat.* Hæc ibi. Quo loco Missarum sacrificia peculiaris, dici videntur priuata, quæ sine populo publicè vocato, & absque vlla signi, aut æris campani pulsatione fieri solent. At verò in eo cap. nulum est verbum, quo expressim præcipiatur, vt solenne, & publicum Missæ sacrû audiatur, sed tantùm decreto cauetur, ne in priuatis sacellis ita Missæ celebrentur, vt Populus à Parochia recedat, cum (quemadmodum statim dicemus) iure communi sit constitutum, vt quisque in diebus Dominicis, & festis propriam Parochiam frequentet, ne proprium Presbyterum cõtemnere videatur. Rogabis, an saltem consuetudine sacrû Missæ publicum & solenne audire debemus? Respondeo, quamuis sit consuetudine receptum aliquibus, vt singuli in Parochiam conueniant, ad rem diuinam, quæ fit ritu solemnè & publico, audiendam: non ita tamen legis vim habet, vt is qui priuatim rem diuinam audierit in Parochia, præceptum omisisse iudicetur.

Tertiò queritur, An iure communi Missæ sacrum audire oporteat, quod est diei Dominicis, vel festi proprium? An verò is legi satisfaciatur, qui aliud Missæ sacrum audierit? Hoc ideo queritur, quia in *c. quidam, de celebrat. Missa.* dicitur: *quidam Laicorum habent in consuetudine vt per singulos dies audiant Euangelium, in principio erat Verbum, & Missæ peculiare, hoc est de Sancta Trinitate, & de Sancto Michaele: hoc ideo sancitur, ne vltius id fiat, nisi suo tempore. Et nisi aliquis velit propter venerentiam Sanctæ Trinitatis, non pro alia deuotione audire. Sed si voluerint vt sibi Missæ conueniant, de eadem die Missas audiant pro salute viuorum, & etiam defunctorum.* Sic ibi Concilium Triburienle. Vnde Ange. *Missæ, num. 33.* ait, non satisfacere præcepto de audiendo sacrum eum, qui aliud audit sacrum, quàm illud quod est diei festi proprium. Verum constans est omnium sententia, vt patet ex Antonino 2. *part. tit. 9. cap. 10. §. 1.* Syluestro *Missæ 2. q. 4.* Rosella *Missæ, num. 14. & 23.* Tabienli *Missæ, num. 49.* præceptum impleri, & seruari, etiam si sacrum Missæ non proprium diei audiatur. In eo verò capite allato, concilium solum improbat superstitionem eorum, qui putabant se rem diuinam non audire nisi illam, in qua recitaretur Euangelium, in principio erat Verbum: aut certè reprehendit morem illorum, qui proprio diei festi Missæ sacro contempto, alia priuata sacra curabant audienda.

Quartò queritur, An quisque in sua Parochia diebus Dominicis & festis sacrum Missæ verbum audire cõmuni iure cogatur? Nauar. in *Manuali c. 23. n. 5.* Ang. in *verb. Missæ n. 59.* Rosell. *Missæ n. 19.* Syl. *Missæ 2. q. 5.* Tabien. *Missæ num. 52.* Armil. *n. 31.* & ante eos Calderi. *conf. 6. de Religios. domib. Anto. 2. 2. tit. 9. c. 4. §. 1.* ne gât esse iuris cõmunis præceptum: quia in *c. 74. de Paroch.* solum statuitur, vt alienû Parochianum Presbyter è sua Ecclesia eiciatur, volentem in ea

Missæ

Exod. 20.

Missæ sacrificio interesse proprio Presbytero contempto. Ergo solum præcipit ius commune, ne quis diebus Dominicis aut festis extra Parochiam sacrum audiat contempto Parocho. Ac quidam aiunt, sensisse Innocentium in ca. vi. *Dominici de Parochijs*, & ibidem Hostiensem, Ioann. Andream, Abbatem, ac cæteros Canonici iuris interpretes, esse iuris cõmunis præceptum, ut quilibet in sua Parochia diebus Dominicis ac festis rem diuinam audiat. Nam in c. vi. *Dominici citato de Parochijs*, ita decernitur: *vt Dominici, vel festis diebus Presbyteri antequam Missam celebrent, plebem interrogent, si alterius Parochianus in Ecclesia sit, qui proprio contempto Presbytero, ibi vellet Missam audire: quem si inuenierit, statim ab Ecclesia eiciant.* Et in c. *Si quis etiam, de Consecr. dist. 1. ex Concilio Agathensi* dicitur: *Si quis etiam extra Parochias, in quibus legitimum est ordinari, Conuentus, Oratorum habere voluerit reliquis festiuitatibus, vt ibi Missam audiat propter fatigationem familiaris, iusto ordine permittimus: Pascha vero, Natali Domini, Epiphania, Ascensione Domini, Pentecoste, Natali S. Ioannis Baptistæ, & si qui maxime dies in festiuitatibus habentur, non nisi in Ciuitatibus, aut Parochijs audiant.* Hæc in eo loco. Quæ duo, inquit alij, iuris communis Decreta, tametsi id non planè monstrarent; in Constitutione tamen Pontificia Sixti Quarti, quæ incipit: *Vnes illius; quæ habetur inter extrauagantes communes de Treng. & Pace, perpicue dicitur: Cum iure sit cautum diebus Dominicis ac festis, Parochianos teneri audire Missam in eorum Parochiali Ecclesia.* Et Concilium Trid. sess. 24. cap. 4. de Reformat. ait: *Moneat Episcopus populum diligenter teneri vnumquemque Parochia sue interesse, vbi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei.* Sic Concilium; quod tametsi de sacris ibi concionibus fortassis loquatur, quæ in templis ad populum habentur, multò magis tamen locum habet in Missæ sacro in Parochia audiendo. Verum prima sententia est vera: nam ius commune solum vetuit, ne quis prædictis diebus extra Parochiam sacrum audiat contempto suo Parocho: & hoc sensu loquuntur Innocentius, Hostiensis & cæteri Pontificij iuris interpretes, & eundem sensum habent verba Sixti Quarti, & Concilij Tridentini. **QVÆRES,** an possint iuste caute libelle, quibus quis iure extra Parochiam in diebus festis rem audiat diuinam? **Respondeo** cum Abbate ca. *dist. vi. Dominici*, & Glossa ac Doctoribus ibid. eiusmodi sæpe causas contingere: vt cum Parochus est interdicto vel excommunicatione deiunctus, vel in irregularitatem lapsus, aut suspensus ab Ordinibus, vel officio; vel quia alibi quispiam religiosus, vtilius & fructuosius Missæ sacrificio interesse solet: nimirum, quia simul & diuinæ Missæ officio præsens est, & sacram concionem, aut saltem vtiliorem audit; vel quia difficultate temporis, vel loci, vel alioquin alterius rei, ad propriam Parochiam cõmodè accedere nequit, vel quia ratione consuetudinis alicubi receptæ, vel auctoritate privilegij Põtificij extra Parochiam quis rem diuinam audit. Deinde quæres quando nam quis suam Parochiam relinquit proprio Presbytero contempto? **Respondent** quidam, eiusmodi contemptum Parochi posse dupliciter contingere: aut enim expressim & aperte dispicitur, aut tacitè; veluti cum quis frequenter pro-

prium Parochum deserit. Sed certè non semper in consuetudine inest contemptus: nam ea non raro cum iusta & legitima causa potest esse coniuncta: Quidam alij respondent, tunc tacitè contemni proprium Presbyterum, cum Parochia absque vlla profus causa iusta, & legitima relinquitur. Cæterum nec hoc verum est, quia si quis extra Parochiam sacrum audiat absque vlla alia causa, nisi quia videt esse consuetudine receptum, nequaquam Parochum contemnit. Quare dicendum existimo, Parochum non contemni in hac parte, nisi cum expresso contemptu relinquitur, ac planè deseritur Parochia: quamuis in foro exteriori, vt Parochi contemptor credi & haberi aliquando poterit, qui sine causa debita, aut frequenter Parochiam deserit.

Quintò quæritur, An ius commune, quo quisque in sua Parochia rem diuinam audire debet, sit consuetudine abrogatum? **Angelus, Rosella, Syluester, Armilla, Nauarrus locis supra citatis** respondent, generali in toto Christianorũ orbe consuetudine recepta id esse abrogatum, cum passim vbique locorum, & gentium, videamus Christianos diebus festis extra Parochiam suam sacrum audire. Ego tamen dubito, num ita generalis consuetudo sit hæcenus introducta; nam alicubi, vt in quibusdam diocesisbus Flandriæ, Galliæ, & Germaniæ, Parochiæ cõtendunt, his in locis contrariam esse consuetudinem, cuius vi cogunt Parochianos ad suas Parochias accedere. Non tamen dubito, quin in multis Prouincijs sit vsu receptum, vt extra Parochiam diebus festis & Dominicis res diuina audiat.

Sextò quæritur, An Episcopis liceat, Constitutionem ferre, qua iubeat, vt Parochiani in suas Parochias conueniant ad rem diuinam audiendam, excommunicatione, vel alijs multis & penis in eos, qui non paruerint, constitutis? **Negat Nauarrus, eo quem supra citauit loco, Antoninum & Syluestrum prædictis in locis secutus, id licere facere, quia generali consuetudine cõtrarium seruat: & sicut contra ius commune legem ferre nequit Episcopus, ita nec contra generalem consuetudinem potest. Contrarium alij affirmant, inde permoti, quòd iuris communis præceptum sit, vt quisque in sua Parochia Missæ sacrificio diebus Dominicis intersit. Sed Episcopus auctoritatem habet præcipiendi, vt Canones, & communia iura seruentur. Deinde vtilissimũ est, vt quisque in propriam Parochiam conueniat, vt ibi audiat Parochum indicentem dies festos, & ieiunia quæ in hebdomada seruari debent: & vt cognoscat, qui nam excommunicati publicè denuncientur in templo, quos eum oporteat deuotare. Ergo Episcopus potest vtiliter Parochianis rem tam vtilem & salutarem. **Postremò, si proprius Presbyter & Parochus contemnatur, iure potest Episcopus imperare, vt quisque ad suam Parochiam accedat: at probabiliter credit Episcopus Presbyterum despici, cum paucos videat in propriam Parochiam conuenire. Certè si tota, aut maxima pars Parochianorum Parochiam desereret, vel contemneret, aut si res diuina audiretur extra vllam causam, iustam scilicet & legitimam, in priuatis Sacellis & Oratorijs, nullo****

ad id

ad id Pontificio priuilegio munitis, putauerim ego Episcopis licere simplici mandato precipere, vt Parochiani ad suas Parochias accedant, non tamen irrogatis pœnis imperare, aut Constitutionem ponere, qua edicerent, ne Parochiani diebus Dominicis sacrum audirent in priuatis Sacellis & Oratorijs. Quapropter si Constitutione posita, excommunicatio contra eos qui non obtemperant, ferretur, eam non contraherent ipsi, qui iusta ex causa extra Parochiam sacrum audirent: Immo declaratio Cardinalium Concil. Tridentini, *sess. 24. cap. 4. de Reformat.* sic habet. *Non potest Ordinarius multis & pœnis cogere populum ad audiendam Missam, aut Concionem etiam in casu negligentie aut contumacie.*

Septimò quæritur, An legi & præcepto audiendi diuinum Missæ verbum satisfaciunt, qui in Mendicantium fratrum sacris ædibus id audiunt? Vetus exitit controuersia de hac re inter Ecclesiarum rectores Parochos, & Mendicantium ordinum fratres: illi contendebant, præcepto non satisfacere eos, qui audirent. Nam quamuis Mendicantes Pontificis priuilegio gaudeant, vt in eorum templis Missa audiatur, & priuilegium Principis amplissimè interpretari debeamus, quando iuri communi non derogat, Doctores in *L. Beneficium ff. de constit. Principum.* Veruntamen cum iuris communis præceptum sit, vt quisque in propria Parochia Missam audiat; consequitur, vt omnia eiusmodi priuilegia intelligi debeant ea conditione, vt iuri & auctoritati Parochi non derogent. Sic enim cætera priuilegia interpretamur. Deinde priuilegium Pontificis habet, vt in sacris ædibus Mendicantium Missa audiri queat, modo proprii absit Parochi cõtempus: sed tacitè contemnitur, cum Parochia immeritò deseritur: ergo Pontificis priuilegium Mendicantibus concessum locum habet, cum legitima subest causa, vt in eorum templis Missam sacra audiantur.

Ad extremum: *Sixtus Quartus* in Constitutione quæ incipit, *Vices illius inter communes, de Trenga & Pace,* abrogasse videtur suorum antecessorum priuilegia, quibus concedebatur, vt in sacris Mendicantium ædibus Missa audiri possent. Præcipit enim, ne fratres Mendicantes concionentur, non debere Christianos in suis Parochijs sacrum audire: cum iure, inquit, sit cautum, in diebus Dominicis, & festis oportere Parochianos Missam audire in suis Parochijs. At verò quicquid nonnulli Ecclesiarum præfecti Parochi tueri conentur; dicendum arbitror, Mendicantibus Ordinibus concessum Priuilegium in hac parte tale esse, vt legi & præcepto satisfaciunt quotquot in eorū templis Missam audiunt. Sic enim habet Leonis Decimi priuilegium, quod habet Nauarr. in *man. cap. 21. nume. 5. Auctoritate Apostolica tenore presentium noscimus, omnes Christi fideles virisque sexus, qui non contempto proprio Sacerdote parochiali in Ecclesijs fratrum Ordinum Mendicantium, Dominicis, & alijs festis diebus Missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesie de Missa audienda, nec in aliquam labem peccati mortalis pœnamque propterea incurrere. Nec obstat, quod dicitur, Sixtum Quartum in sua Constitutione prohibere, ne Fratres Mendicantes concionentur, aut publice doceant, Parochianos non debere in Parochijs rem diuinam audire. Nam Pontifex id fo-*

lùm vult quia iure communi decretum est, ne Parochiani rem diuinam audiant extra Parochiam proprio Sacerdote contempto. Mendicantium verò Ordines priuilegio, & beneficio Rom. Pontificis habent, vt in eorum sacris ædibus audientes rem diuinam satisfaciunt Ecclesie. Reprehenduntur ergo ea in Constitutione Fratres Mendicantes, quod publicè docerent, nõ esse iuris communis, vt quisque in Parochia Missam audiat, sed liberè Parochi contempto quemque posse, sed cuique ipse voluerit, eam audire. Dices, si iuris est communis audire in Parochia, ergo Pontificis priuilegium iuri communi derogare non creditur. Respondeo in hunc modum: quando priuilegium expressim ius commune non abrogat, interpretari non debemus tam amplè, vt tollat ius commune. Sed priuilegium Leonis Decimi Mendicantibus datum, expressim iuri communi, si quod esset, in hac parte derogat. At ius commune, in *cap. Vt Dominicis de Parochijs.* solum prohibet, ne quis extra Parochiam contempto proprio Sacerdote rem diuinam audiat diebus Dominicis, & Festis. Nec obest quod opponeretur, Alicubi esse consuetudine receptum, vt quisque ad Parochiam accedat: & alicubi itidem Constitutiones Synodales extare, quibus præcipitur, vt singuli Parochiani in suis Parochijs rem diuinam audiant. Nam huiusmodi consuetudines Constitutionesq; solum id habent, aut præcipiunt quod ius commune constituit ac iubet; nec ita possunt Pontificium priuilegium abrogare: Quare ad eos solos trahuntur, qui contempto Parochi extra Parochiam Missam audiunt; & qui sine iusta causa, aut legitimo priuilegio, vel consuetudine recepta, se conferunt aliò ad sacrum audiendum.

Ostendit quæritur, An qui in Sacello, vel Oratorio priuata auctoritate extracto sacrum audiat, satisfaciatur Ecclesie? Angelus in verbo *Missam* no. 59. negat, & probat *ex cap. Si quis etiam supra citato. Alij tamen affirmant,* dicentes nequaquam esse iuris communis, vt in propria Parochia res diuinam audiat, sed, ne extra parochiam, proprio Sacerdote contempto audiat: nec in eo capite reprehendi morem Laicorum Missas audientium in priuatis Sacellis, sed Clericorum in eis rem diuinam facientium. At verò quicquid sit communi iure decretum, vt quisque in sua Parochia Missæ sacrificio diebus Dominicis, & festis inter sit; nihilominus tamen, vel generali consuetudine vbiq; locorum vel saltem peculiari alicubi recepta, est introductum, vt præcepto satisfecisse credatur is, qui sacrum in Sacellis siue publica, siue priuata auctoritate fabricatis audierit, dummodo id ex contemptu sui Parochi non fecerit.

Cap. VII.

De causis, quibus excusantur qui rem diuinam non audiunt.

PRIMO quæritur, Quibus de causis aliqui excusantur à lege Missæ sacrum audiendi? Respondeo: multis; quæ omnes generatim ad hæc capita reuocantur. Velut si quis audire nequeat absque sui vel suorum, vel proximorum damno, quod sit alicuius ponderis, & mo-

menti;